

Maria Piotrowska, Joanna Dybiec-Gajer, *Verba Volant Scripta Manent. How to Write an M.A. Thesis in Translation Studies*, Universitas, Kraków 2012, 207 stron (recenzja książki)

Recenzowana książka pt. *Verba Volant Scripta Manent. How to Write an M.A. Thesis in Translation Studies* jest pierwszym na polskim rynku poradnikiem dla uczestników seminariów translatorycznych. Książka została napisana w języku angielskim. Jej adresatami są głównie studenci translatoryki i lingwistyki stosowanej drugiego stopnia, choć znaczna jej część będzie również pomocna studentom studiów pierwszego stopnia. Autorki – prof. Maria Piotrowska i dr Joanna Dybiec-Gajer – opierały się na swoich doświadczeniach w prowadzeniu seminariów translatorycznych na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie.

Najbardziej cenionym podręcznikiem dla osób piszących prace dyplomowe z przekładoznawstwa jest *The Map. A Beginner's Guide to Doing Research in Translation Studies* autorstwa Jenny Williams i Andrew Chestermana (2002). Choć w obu wspomnianych pracach pewne zagadnienia się pokrywają, książkę Piotrowskiej i Dybiec-Gajer można traktować jako uzupełnienie popularnej *The Map*, gdyż skupia się ona przede wszystkim na zagadnieniach metodologicznych i teoretycznych, natomiast *Verba Volant Scripta Manent* szeroko omawia aspekty organizacyjne i techniczne, traktując problemy metodologiczne raczej skrótowo. Ponadto recenzowana pozycja jest dostosowana do potrzeb polskiego odbiorcy – zawiera cenne uwagi dotyczące zasobów bibliotecznych, obron prac magisterskich czy błędów językowych popełnianych przez polskich seminarzystów. Warto podkreślić, że osoby piszące prace dyplomowe mają również do dyspozycji świetny podręcznik prof. Jolanty Maćkiewicz *Jak dobrze pisać. Od myśli do tekstu* (2010), skupiający się na procesie tworzenia spójnego i logicznego tekstu naukowego.

Recenzowana książka składa się z 10 rozdziałów, załączników oraz „biblioteczki translatorycznej”. Niewątpliwymi jej zaletami są przejrzysta struktura, przystępny język i niewygórowana cena (35 złotych). Podręcznik napisany jest z punktu widzenia osoby z niewielkim (lub żadnym) doświadczeniem w pisaniu prac dyplomowych. Każdy rozdział zorganizowano według identycznego schematu – rozpoczyna się od słów i pytań kluczowych, a kończy podsumowaniem, zaleceniami i wykazem lektury dodatkowej.

Rozdział 1 zawiera zwięzłe wprowadzenie omawiające zasady współpracy z promotorem, konieczność doboru tematu pracy zgodnie z zainteresowaniami oraz wagę uczciwości akademickiej i unikania plagiatu. W rozdziale 2 omówiono cechy stylu naukowego w języku angielskim, w tym częste błędy stylistyczne, np. stosowanie czasownika *get*, form skróconych typu *can't* czy nierównoległych struktur oraz powtarzające się wśród Polaków błędy leksykalne związane z ekwiwalentami terminu „badania naukowe”. Ponadto autorki zamieściły przydatne kompilacje zwrotów: 1) tzw. słowa sygnalizujące, które ułatwiają wprowadzanie kontrastu, dygresji, emfazy, egzemplifikację, uogólnienia itp.; 2) przydatne wyrażenia/schematy zdań służące do przedstawienia celów badania, oceny danych, prezentacji wyników itp. Kompilacje z uwagi na zwięzłość mogą służyć jako podręczna pomoc. W tym miejscu warto nadmienić, że znacznie bardziej rozbudowane kompilacje znajdują się w podręcznikach dra Robina Macphersona *English for Writers and Translators* (1996) i *English for Academic Purposes* (2004), które powstały na podstawie wieloletnich doświadczeń autora w prowadzeniu zajęć z Academic Writing z polskimi studentami na Uniwersytecie Gdańskim i są obowiązkową lekturą dla studentów piszących prace naukowe w języku angielskim.

Kolejny rozdział ma charakter metodologiczny. Autorki słusznie podkreślają, że badania nad przekładem są: 1) dwutorowe – wywodzą się z literaturoznawstwa i językoznawstwa; 2) w dużej mierze empiryczne; 3) interdyscyplinarne i metodologicznie eklektyczne (2012: 54). W rozdziale pokrótce omówiono klasyfikacje badań przekładoznawczych, ich typy i modele oraz najnowsze kierunki, takie jak: narzędzia technologiczne, dubbing, wielojęzyczność, tłumaczenia instytucjonalne, tłumaczenie i media społeczne, tłumaczenia wykonywane przez profesjonalnych tłumaczy i amatorów. Z pewnością pomocnym komponentem dla osób początkujących jest objaśnienie terminów związanych z prowadzeniem badań, jak np. „metajęzyk”, „teoria”, „podejście”, „metoda”, „model badawczy” czy „paradygmat”. Odnośnie do metodologii autorki omawiają różnice pomiędzy badaniami ilościowymi i jakościowymi, badaniami teoretycznymi i empirycznymi oraz modelem porównawczym, procesowym i przyczynowo-skutkowym, bazując na popularnych rozróżnieniach zaproponowanych przez Gile'a oraz Williams i Chestermana.

Rozdziały 4 i 5 dotyczą zagadnień technicznych związanych z literaturą, tworzeniem bibliografii, dokumentowaniem źródeł oraz technikami cytowania innych autorów i są bogato ilustrowane przykładami z literatury przedmiotu. Rozdział 6 poświęcony jest zarządzaniu czasem i procesowi organizacji badań i pisania pracy. Zamieszczono w nim przejrzyste harmonogramy

opisujący poszczególne etapy powstawania pracy magisterskiej, ułatwiający rozsądne rozplanowanie czynności badawczych.

W rozdziale 7 omówiono korektę i weryfikację końcową tekstu w celu zapewnienia jakości na poziomie treści, struktury i stylistyki. Autorki prezentują częste błędy, jak np. nieadekwatne nagłówki czy błędne odsyłacze bibliograficzne, poświęcając nieco uwagi interesującym różnicom w konwencjach tworzenia tekstów naukowych w kulturze polskiej i anglosaskiej. Przykładowo poprawnie skonstruowany akapit w języku angielskim powinien omawiać jedno zagadnienie/myśl i rozpoczynać się od tzw. *topic sentence* – zdania przedstawiającego główną tezę akapitu. Niestosowanie tej zasady jest dość częste w pracach polskich studentów, którzy – jak podkreślają autorki – uważają, że takie zdanie wprowadzające jest zbyt bezpośrednie i tautologiczne (2012: 109).

Rozdział 8 zawiera zasady prezentowania wyników badań oraz porady dotyczące przygotowywania prezentacji w programie PowerPoint i jej wygłaszania w sposób przyjazny dla słuchaczy. Rozdział 9 poświęcono egzaminowi magisterskiemu, przedstawiając przykładowe pytania teoretyczne, jakie pojawiają się na obronie (co w dużym stopniu jest uzależnione od uczelni czy nawet od promotora). W ostatnim rozdziale zamieszczono zadania do samodzielnych ćwiczeń, które mogą być również wykorzystane przez promotorów podczas seminarium.

W dziesięciu załącznikach zamieszczono m.in. listę najczęściej zadawanych pytań, wykaz skrótów stosowanych w translatoryce i pracach naukowych, harmonogram pracy dyplomowej, szablon konspektu pracy (ang. *research proposal*) i sprawozdań okresowych, przykładowe zalecenia redakcyjne, przykładowe spisy treści prac magisterskich i kryteria oceny prac dyplomowych.

Pod koniec znajdziemy „biblioteczkę translatoryczną”, czyli uporządkowany dziedzinowo wykaz literatury, w tym encyklopedie i tezaury translatoryczne, ogólne pozycje teoretyczne oraz literaturę dotyczącą węższych zagadnień, których dobór nie jest do końca jasny. Oprócz popularnych wśród studentów tłumaczeń audiowizualnych są to także tłumaczenia literackie, tłumaczenie Biblii, kształcenie tłumaczy, badania korpusowe, a z zakresu tłumaczeń specjalistycznych jedynie tłumaczenia prawnicze i poświadczone. Brak natomiast istotnych z punktu widzenia rynku dziedzin, jak np. tłumaczenia ekonomiczne, naukowe, techniczne i lokalizacja czy literatury dotyczącej terminologii – zagadnienia ważnego przy pisaniu prac z przekładu specjalistycznego. Ten drobny mankament można uzupełnić w ewentualnych wznowieniach podręcznika.

Reasumując, *Verba Volant Scripta Manent* jest praktycznym podręcznikiem zawierającym wiele porad i zasobów w jednym miejscu. Stanowi dostosowane do polskiego odbiorcy uzupełnienie *The Map* Williams i Chestermana, jednocześnie wypełniając lukę na polskim rynku wydawniczym.

Łucja Biel
(Uniwersytet Warszawski)

Literatura

- Macpherson, R., 1996, *English for Writers and Translators*, Warszawa.
Macpherson, R., 2004, *English for Academic Purposes*, Warszawa.
Maćkiewicz, J., 2010, *Jak dobrze pisać. Od myśli do tekstu*, Warszawa.
Williams, J., Chesterman A., 2002, *The Map. A Beginner's Guide to Doing Research in Translation Studies*, Manchester.

